

กระชายดำ

ชื่อเครื่องยา	กระชายดำ
ชื่ออื่นๆของเครื่องยา	
ได้จาก	เหง้า
ชื่อพืชที่ให้เครื่องยา	กระชายดำ
ชื่ออื่น(ของพืชที่ให้เครื่องยา)	ว่านจิ้งจก ว่านพญานกยูง ว่านก้นบั่ง ว่านกำบัง ว่านกำบังภัย กะแอน ระแอน (ภาคเหนือ) ชิงทราย (มหาสารคาม)
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Kaempferia parviflora</i> Wallich. ex Baker.
ชื่อพ้อง	<i>K. rubromarginata</i> (S.Q. Tong) R.J. Searle, <i>Stahlianthus rubromarginatus</i>
ชื่อวงศ์	Zingiberaceae

ลักษณะภายนอกของเครื่องยา:

เหง้ารูปทรงกลม เรียงต่อกัน มักมีขนาดเท่าๆกัน หลายเหง้า อวบน้ำ ผิวเหง้าสีน้ำตาลอ่อนถึงน้ำตาลเข้ม อาจพบรอยที่ผิวเหง้าเป็นบริเวณที่จะงอกของต้นใหม่ เนื้อภายในสีม่วงอ่อน ม่วงเข้ม จนถึงสีม่วงดำ มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว รสชาติขมเล็กน้อย

ลักษณะทางกายภาพและเคมีที่ดี

ปริมาณน้ำไม่เกิน ๑๐% w/w ปริมาณสิ่งแปลกปลอมไม่เกิน ๒% w/w ปริมาณเถ้ารวมไม่เกิน ๖% w/w ปริมาณเถ้าที่ไม่ละลายในกรดไม่เกิน ๒% w/w ปริมาณสารสกัดด้วยเอทานอล ไม่น้อยกว่า ๘% w/w ปริมาณสารสกัดด้วยน้ำ ไม่น้อยกว่า ๑๗% w/w (THP III)

สรรพคุณ

ตำรายาไทย: ใช้บำรุงกำลัง แก้ปวดเมื่อยและอาการเหนื่อยล้า และเพิ่มสมรรถภาพทางเพศ ขับลม เป็นยาอายุวัฒนะ (เชื่อว่าช่วยบำรุงสมรรถภาพทางเพศชาย) แก้จุกเสียด แก้ปวดท้อง หรือโหลกกับเหล้าขาว คั้นน้ำดื่ม แก้โรคมดลูกพิการ มดลูกหย่อน ใช้กวาดคอเด็ก แก้โรคตานขางในเด็ก หรือต้มดื่มแก้โรคตา

รูปแบบและขนาดวิธีใช้ยา

- การใช้เป็นยาแก้ปวดท้อง และยาอายุวัฒนะ ตามภูมิปัญญาไทย
- ใช้เหง้า (หัวสด) ประมาณ ๔-๕ ชีด ต่อสุราขาว ๑ ขวด ดองสุราขาวดื่มก่อนรับประทานอาหารเย็น ปริมาณ ๓๐ ซีซี หรือฝานเป็นแว่นบางๆ แช่น้ำดื่ม หรือดองน้ำผึ้งในอัตราส่วน ๑:๑
- ใช้เหง้าแห้งดองกับน้ำผึ้งในอัตราส่วน ๑:๑ นาน ๗ วัน และนำมาดื่มก่อนนอน

ข้อควรระวัง

การรับประทานติดต่อกันนาน อาจทำให้เหงื่อกรน และห้ามใช้ในผู้ป่วยโรคตับ และในเด็ก การรับประทานในขนาดสูง ทำให้เกิดอาการใจสั่นได้

องค์ประกอบทางเคมี

เหง้า ประกอบด้วยน้ำมันหอมระเหย โดยมี borneol เป็นองค์ประกอบหลัก และยังมีสารกลุ่ม flavonoid, chalcone, anthocyanin เป็นต้น

การศึกษาทางเภสัชวิทยา

ฤทธิ์ต้านอักเสบ: สาร ๕,๗-ไดเมธอกซีฟลาโวน (๕,๗-DMF) ที่แยกได้จากเหง้ากระชายดำ มีฤทธิ์ต้านการอักเสบ และมีฤทธิ์ลดไข้จากการศึกษาฤทธิ์ต้านอักเสบของสารนี้ในสัตว์ทดลองด้วยวิธีการต่าง ๆ พบว่าสาร ๕,๗-DMF สามารถต้านการอักเสบแบบเฉียบพลันได้ดีกว่าแบบเรื้อรัง โดยแสดงฤทธิ์ยับยั้งการบวมของอุ้งเท้าหนูขาวจากสารคาราจีแนน (carrageenan) และคาโอลิน (kaolin) ได้ ๑๖.๐-๔๘.๐% และ ๔๓.๗-๘๐.๙% ตามลำดับ นอกจากนี้ พบว่า สาร ๕,๗-DMF มีฤทธิ์ยับยั้งการสร้างสาร prostaglandin G อย่างมีนัยสำคัญ

อ้างอิง : ฐานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี